

Значення прихильності в процесі соціалізації дітей сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.

Вивчаючи соціалізацію дітей сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, неможливо не згадати про прихильність як важливу складову яка закладає основу для розвитку різних сторін особистості дитини. Дослідження науковців підтверджують, що надійна прихильність дитини в ранньому віці до дорослого, що про неї турбується, є основою для подальшого розвитку, сприяє вищому рівню когнітивної компетентності та соціальних навичок. Прихильності є фундаментом майбутніх соціальних взаємин. Досліджено, що ранні прихильності дітей є зразком наступних взаємовідносин з іншими людьми.

Концепції, які практично та теоретично вивчали теорію прихильності почали активно розвиватися у другій половині ХХ ст.. Основоположниками цієї теорії прийнято вважати біхевіористів Долларда, Міллера, Шаффера, Емерсона та теоретика еволюційного підходу Дж. Боулбі. Пізніше цю теорію обгрунтовували такі науковці як Ходжс, Тізард, Рутгер, Квінтон, Боман і Сігвардсон.

Прихильність – це взаємний процес формування емоційного зв'язку між людьми, який зберігається впродовж тривалого часу, навіть тоді, коли особи не перебувають разом. Базова прихильність – це в більшості випадків зв'язок між немовлям та його матір'ю. При порушенні встановленні прихильностей можуть розвиватися реакції пасивності та психічні відхилення. Потреба встановлювати близькі безпосередні відносини з іншими – є вродженою і властива кожному з нас. [1]

Дж. Боулбі одним з перших розвинув теорію прихильності та виявив, що у дітей розвинуті «суспільні принади», які заохочують дорослих опікуватись ними. Такими «суспільними принадами» є сміх або плач. Діти розвивають сильні прихильності з тією особою, з якою найкраще контактують – тобто з такою, яка найкраще відповідає на суспільні сигнали дитини. Така особа стає для дитини основним опікуном і відіграє особливу роль в її емоційному

розвитку. Цю концепцію названо *монотропією*. [2] Роль другорядних прихильностей в житті дитини вивчали в 1964 році Шаффер і Емерсон та визначили, що другорядні прихильності можуть розвиватися лише тоді, коли була сформована перша прихильність, яка служитиме згодом фундаментом для наступних прихильностей, а їх міцність і якість залежить від якості первісної прихильності. Взаємозв'язок між немовлям та основним (первісним) опікуном має особливе значення. Є надзвичайно важливим як для емоційного розвитку, так і для соціалізації. Базуючи на цих прихильностях, дитина вибудовує внутрішню модель прихильностей. Доведено, що емоційно безпечні немовлята виростають емоційно безпечними, довірливими та впевненими в собі дорослими.

Джон Боулбі також вперше ввів поняття „періоду кризи”, який згідно його досліджень триває близько 30 перших місяців життя дитини. Якщо впродовж цього періоду не сформується прихильності, то пізніше в цих дітей можуть виникнути значні труднощі з налагодженням будь-яких стосунків. Так повстала теорія привації – тобто цілковитого браку будь-яких прихильностей в дитинстві на відміну від депривації, тобто позбавлення контакту з основним (первісним) опікуном. [2]

У 40-х роках ХХ століття Джон Боулбі провів дослідження на тему деривації, у якому досліджував власну гіпотезу материнської депривації в закладі для дітей-сиріт. Там він відокремив групу дітей, у яких були значні емоційні відхилення з винятково низьким рівнем співчутливості. Ці діти не проявляли нормальних ознак почуттів та відповідальності. Також вони часто крали та проявляли іншу асоціальну поведінку. Боулбі довів, що ця група дітей пережила довготривалу депривацію в дитинстві. З 44 підлітків, які брали участь в дослідженні 14 Боулбі визначив як нечуттєвих психопатів.

Інші вчені в подальшому ще неодноразово підтверджували результати досліджень Дж. Боулбі, що прихильності є основною потребою кожної дитини, а їх відсутність може призвести до важких відхилень у розвитку та емоційних розладів. Брак прихильностей суттєво обмежує розвиток дитини в інституційних закладах, знижуючи рівень її суспільного, інтелектуального,

емоційного, та навіть фізичного розвитку. [3] На конференції у Ваплеві в 2004 році, Кевін Браун представив результати досліджень мозку дітей з дитячих будинків, які демонстрували слабший розвиток деяких частин мозку, які відповідають за інтелект, соціальний розвиток, а також за емпатію. А у 2008 році на конференції у Варшаві цей ж вчений звертав увагу на те, що перші прихильності, в тому числі первісна прихильність мають безпосередній зв'язок з відчуттям власної вартості дитини та її поведінкою.

Багаторічні дослідження, які були проведені в Університеті Міннесоти та опубліковані 1999 року Карлсоном та Срауфом показали, що немовлята, у яких були сформовані прихильності, які забезпечували їм відчуття безпеки характеризувались найвищим рівнем суспільних навичок, були відкритими, популярними серед ровесників та характеризувались високим рівнем емпатії. [4]

Отже, як бачимо, працюючи з дітьми, позбавленими батьківського піклування, вихователям чи опікунам дуже важливо мати відомості про історію формування прихильностей дитини, оскільки це визначатиме вибір відповідних методик роботи з дитиною та сім'єю.

Отже, ґрунтуючись на вищевикладеному, можна зробити висновок, що для того, щоб не виховати емоційно черствих людей, непридатних до функціонування у суспільстві потрібно в дитячих будинках активно забезпечувати швидку відбудову взаємовідносин з батьками, іншими членами рідної сім'ї та формувати другорядні прихильності, через навчання опікунів та розширення інституту наставництва. Адже всі прихильності, які отримує дитина в ранньому віці відіграють ключову роль у її наступній соціалізації.

Список використаних джерел

1. Сидоренко О.А. До проблеми соціалізації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. / О.А Сидоренко. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vuzlib.com.ua/articles/book/32320-Do_problemi_so%D1%81%D1%96al%D1%96za%D1%81%D1%96%D1%97/1.htm

2. Польковскі Т. Прихильність: вплив на розвиток та виховання дитини./Т. Польковскі, У. Долиняк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: childfund.org.ua/Uploads/Files/CCF/form_prih_pol.doc
3. Внук М., Долиняк У. Педагогіка травми./ М. Внук, У. Долиняк. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/1757692/>
4. Коpecь Л. Експериментальне вивчення немовлят./ Л. Коpecь // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://libfree.com/198722487_psihologiyaeksperimentalne_vivchennya_nemovlyat.html